

זמן הגאולה

לימוד יומי בנושא גאולת ישראל

זמן הגאולה

הפרסומי ישראלי

אנחנו חיים בתקופה מדהימה. בזמן קצר כל כך עם ישראל עובר ממצב שבו היה מפוזר בכל קצות תבל למצב שבו הוא שב הביתה; אל מרחבי הארץ שאותה נאלץ לעזוב לפני כמעט אלפיים שנה. אל השפה העברית שחזרת להיות שפתו. אל ההיסטוריה שלו, שכוללת בתוכה גם ייחוד וגם ייעוד.

המעבר הזה – בין זמן של גלות לזמן של גאולה – זורם ומתקדם, מתרחש במהירות. הוא דורש מאתנו לנסות להבין את האירועים שמתרחשים סביבנו, ומחייב אותנו לשנות את היחס לתחומים שונים.

אבל ממה בעצם נובע השינוי, ובאילו תחומים בדיוק הוא מתרחש? מהו תפקידה של הגלות ומה משתנה בזמן של גאולה? מה חשוב בהדרגתיות שבתהליך זה? האם דרך לימוד התורה משתנה בזמן של גאולה? איך מחברים בין קודש לחול? ואיך מצליחים לגשר בין דתיות לחילונית?

שאלות אלה הן רק חלק קטן מן הנושאים שעליהם נלמד במהלך החודשיים הקרובים.

בתפילה שנזכה לחיות בתקופה הזאת חיים של משמעות, לשמור על הראש למעלה, למרות הקשיים, ולזכור תמיד את הזכות לחיות בזמן הזה, ואת החובה.

הישיבה הגבוהה-הסדר
אור עציון

זמן הגאולה

לימוד יומי בנושא גאולת ישראל

החוברת יוצאת לאור בשיתוף פעולה של:
בשביל הנשמה - חברים מיישיבת מרכז הרב
הישיבה הגבוהה - הסדר אור עציון

לעילוי נשמות הקדושים:

דודון מהרטה
רועי אהרון רוט
יונדב חיים הירשפלד
יוחאי ליפשיץ
יונתן יצחק אלדר
אברהם דוד מוזס
שגב פניאל אביחיל
נריה כהן

ה' יקום דמם
נרצחו על קידוש ה'
באהלה של תורה
ל' באדר א' ה'תשס"ח

מערכת: לירן עוקשי, ליאור לביא ודוד גלילי
עורך: משה שטרנברג
דברים שבלב: לירן עוקשי וליאור לביא
ביאורים: אופיר פריד, אבישי קולין, רפאל אזוגי
עריכה לשונית: אורית גלילי, יערה פריד - 02-6515786
עיצוב עטיפה, סדר וגרפיקה: פרסומי ישראל ושות' 02-6524649
הוצאה לאור: 'עטרת' - 02-6519520
הפקה והפצה: בשביל הנשמה (ע.ר.)
תודה למכון הר ברכה בראשות הרב אליעזר מלמד על קטעי ההלכה.
תודה לרב אלישע אבינר על הייעוץ וההכוונה במהלך כתיבת הדברים.
תודה לרב מנחם מן על ההערות המחכימות.
תודה לחברים מיישיבת מרכז-הרב על עזרתם הרבה.

© כל הזכויות שמורות לע.ר. בשביל הנשמה.
מותר להעתיק ולצלם לצורכי לימוד פרטי בלבד.

לפרטים ולהזמנות מרוכזות:
דוא"ל: b.haneshama@gmail.com
טלפון: 053-831-5644 (שלומי)

חפשו אותנו גם בפייסבוק:
"בשביל הנשמה - לימוד יומי לנוער"

לחיות עם הזמן

"איזו טעות זאת הייתה. עד היום אני אוכל את הלב על זה. פשוט לא הבנתי שהוא כבר לא היה בגיל המתאים. בשלב המתאים. ואני? אני פשוט המשכתי להתייחס אליו כאילו הוא היה ילד קטן. אותם משפטים, אותו יחס..."

"ולא שמתם לב לשינויים?"

"אשתי העירה לי לפעמים שמשפטים מסוימים כבר לא שייכים, ושמוכרחים לתת יותר חופש ועצמאות..."

"אם כך, למה המשכתי באותו כיוון?"

"אתה יודע ד"ר, הרגלים. פשוט ככה. התרגלתי, אז היה לי קשה 'לשנות ראש'. להתרגל למשהו אחר. עד שכבר התחילו ה'פיצוצים', המשברים הקטנים והגדולים... ואז הגענו אליך..."

***

אנחנו חיים בתקופה מיוחדת. לפעמים מהירות האירועים אינה מאפשרת לנו לעכל עד כמה מיוחדת התקופה שאנו זוכים לחיות בה. תקופה שבה עם ישראל חוזר לחיים. חוזר לארץ שלו, שהמתניה לו כמעט אלפיים שנה, ומחדש בה את ימיו כקדם.

בהיסטוריה כולה אין למקרה הישראלי תקדים; אין עוד עם ששרד גלות ארוכה כל כך וחזר לארצו. אין עוד עם שהתפזר כך לכל קצוות תבל והצליח להתקבץ שוב, אל אותו המקום שעזב לפני זמן רב כל כך. ואנחנו זוכים לחיות בתקופה המדהימה הזאת. לחיות בזמן הגאולה!

אבל לחיות בזמן הגאולה זאת לא רק זכות, זה גם מחייב. מחייב קודם כל להבין מה זה אומר בדיוק. השינויים גדולים, והכול קורה מהר ובגדול; חילונים ודתיים, תורה וחיים, צבא, תרבות, קודש וחול, מעבר מעם מפוזר לעם אחד, מדינה, דמוקרטיה, תרבות, תעשייה ועוד ועוד, שינויים וחיידושים שלא התמודדו אתם בעבר.

כבר לפני מאה שנים כתב הרב קוק לתלמידו הרב יעקב משה חרל"פ ביחס לנושא התשובה בדורנו: "ואם יבוא אדם לחדש דברים בעסקי התשובה בזמן הזה, ואל דברת קץ המגולה ואור הישועה הזרחה לא יביט, לא יוכל לכוון שום דבר לאמיתתה של תורת אמת..."

זאת אומרת: מי שירצה לחדש חיידושים ולהסביר הסברים בנושא התשובה אך יתעלם מן הזמן המיוחד שבו אנו חיים – לא יוכל לכוון לאמת. כי ההדרכה צריכה להתאים לזמן. לכל זמן יש הארה מיוחדת ודגשים מיוחדים שמתאימים לו. ממש כמו המקרה המצער שהבאנו למעלה, של הורים הממשיכים להתייחס לבנם כמו לילד קטן על אף שהוא כבר התבגר...

לכן גם אנחנו צריכים לנסות ללמוד ככל יכולתנו מה משתנה בזמן של גאולה, ובעיקר – איך זה משפיע על החיים שלנו. כאן ועכשיו.

מה אמור להיות היחס בין הקודש לחול? איך נוצרה החילוניות ואיך מתמודדים אתה? האם לימוד התורה בזמן של גאולה מקבל אופי שונה? מה היה בכלל תפקידה של הגלות? מה אמור להיות היחס שלנו למדינה ולדמוקרטיה? ומה הייעוד שמוטל על עם ישראל להגשים?

לשאלות אלה ועוד רבות אחרות ננסה לתת מענה בחודשיים הקרובים.

***

בשבוע הראשון נלמד על הנושא גלות וגאולה; **בשבוע השני** נלמד על הנושא גאולת הפרט והכלל; **בשבוע השלישי** נעסוק במעבר מיציאת מצרים למתן תורה – על השלבים בגאולה; **בשבוע הרביעי** נלמד על חילוניות ודתיות; **השבוע החמישי** יעסוק בנושא גאולה שצומחת מלמטה; **בשבוע השישי** נלמד על היחס בין קודש לחול; **בשבוע השביעי** נלמד על החידוש שיש בתורת ארץ ישראל; **השבוע השמיני** והמסיים יעסוק בייעוד של עם ישראל בעולם.

מעבר לנושאים הללו, כרגיל, יליו את הלימוד היומי ביאורים על דברי חז"ל בנושאים שרלוונטיים לנושא הנלמד – ארץ ישראל, גלות וגאולה ועוד עניינים רבים.

בהלכה היומית נעסוק בהלכות שבת ובהלכות ברכות.

בתקווה שיחד נצליח לפתוח את הלב והמחשבה לזמן המיוחד הזה. זמן הגאולה.

מערכת 'בשביל הנשמה'

זמן הגאולה

על תפקידן של הגלות והגאולה בחיי עם ישראל

זמן הגאולה/ אהרן רזאל

אז אל תחשוב יותר מדי
אם זה כדאי או לא כדאי,
אתה יודע, אם לא עכשיו, אז אימת?
ואל תחשוב כל כך הרבה
כמה זה קשה או לא יצא או לא שווה,
לא תדע אם לא תנסה.

הגיע זמן הגאולה, הגיע זמן הגאולה
אני שומע ינון ואליה,
ואם יבוא אחד, יאמר
שמאוחר או מיותר או אי אפשר,
תדע לך: השער עוד לא נסגר.

ביאורים | יישוב ארץ ישראל

קדושתה של ארץ ישראל, ייחודיותה ותכונותיה המיוחדות מהוות יסוד מרכזי בתהליך הגאולה. נסוק בשבועות הקרובים בבירור עניינה של ארץ ישראל. תחילה נתבונן מעט בצד ההלכתי של קדושת ארץ ישראל. ראשית, לפי שיטת הרמב"ן ישנה מצוות עשה מן התורה לרשת את הארץ ולשבת בה. אלו הם דברי הרמב"ן: **"ואומר אני כי המצוה שהחכמים מפליגים בה והיא דירת ארץ ישראל... הכל הוא ממצוות עשה הזה שנצטוונו לרשת את הארץ ולשבת בה. אם כן היא מצוות עשה לדורות, מתחייב כל יחיד ממנו ואפילו בזמן הגלות, כידוע בתלמוד ובמקומות הרבה".** לפי הרמב"ן מצוות יישוב הארץ היא מצווה כללית על כל האומה וגם מצווה פרטית על כל אחד ואחד מאתנו. המצווה הכללית היא לרשת את הארץ מיד אויבינו לבל תהיה שוממה. מצווה זו יכולה להיעשות כמובן רק על ידי הציבור כולו, באמצעות הצבא. שנים רבות היינו מנועים מלקיים מצווה זו כיוון שגלינו מארצנו ולא היו לנו מערכות מדיניות וצבאיות. מאז קום המדינה שבה מצווה זו להתקיים על ידי הציבור ביתר תוקף, ויש לנו עוד כבדת דרך ארוכה עד קיומה בצורה שלמה ומלאה. בנוסף למצווה הכללית ישנה גם מצווה פרטית שנובעת מעצם היותה של הארץ קדושה. מצווה זו מוטלת על כל יחיד ויחיד, לבוא ולגור בארץ הזו, אף בזמן הגלות.

הלכות מוקצה - יסוד האיסור | הלכות

אסרו חכמים לטלטל דברים שאינם ראויים לשבת ואדם מקצה (=מפריש) אותם מדעתו. שני טעמים יסודיים לאיסור: (א) לשמור על צביון השבת כיום קדושה ומנוחה, ובכלל זה שגם הידיים ישתו מטלטול והתעסקות בדברים שאינם קשורים לשבת. (ב) לעשות סייג שלא יבוא אדם לעשות מלאכה בשבת. הטעם הראשון: ציטוה התורה לשבות ולנוח בשבת, שנאמר (שמות כג, יב): **"וביום השביעי תִּשְׁבֹּת למען יָנוּחַ שׁוֹרְךָ וַיְחַמְּךָ וַיְנַפֵּשׂ בֶּן אִמְתְּךָ וְהָגֵר".** ונאמר (שמות לא, טו): **"שִׁשִּׁת יָמִים יַעֲשֶׂה מְלָאכָה וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שָׁבֹתְךָ קָדֵשׁ לָהּ".** כדי לקיים את מצוות התורה לשבות ולנוח בשבת - תקנו חכמים כמה תקנות ובכללן שלא לטלטל מוקצה. שאם היה מותר לטלטל את כל הדברים, אנשים היו עלולים לטרוח כל השבת בסידור בתיהם, חפציהם ואוצרותיהם, ולבלט בכך את מצוות השביתה והמנוחה. הטעם השני: כמו בכל מצוות התורה, עשו חכמים סייג כדי להרחיק את האדם מהעבירה. ואיסור 'מוקצה' הוא סייג כדי שלא יבוא לטלטל חפצים ברישות הרבים וכדי שלא יבוא לעשות בהם שאר מלאכות. (מתוך 'פניני הלכה' שבת ב' כג, א)

דברים שבלב | חלומות של אתמול

השעון מצלצל. אני פוקח עין אחת. רבע לשבע. איזה לילה זה היה... חלום רודף חלום. סיטו אחרי סיטו. ישנתי עמוקה. "ישראל, מתוק, אוטוטו שבע, צריך כבר לצאת. אתה קם?" "כן, אימא, עוד כמה דקות". מוריד את השמיכה. ממלמל 'מודה אני'. פוקח את העין השנייה. מתמתח. "ישראל!" אימא נכנסת לחדר. "הגיע הזמן—" היא עוצרת. "מה קרה? אתה נראה קצת מבוהל...". "כן, אימא, חלמתי חלום לא כל כך טוב." "לא נורא", היא מלטפת אותי מעל השמיכה, "ה' היפוך לך את החלום לטובה. תתחיל את היום. תראה שהחלום לאט לאט יעבור, התעורר, מתוק. בוקר חדש הגיע. יום שמש נעים שמחייך אליך ורוצה אותך במלוא הכוחות". אני קם ומתארגן, מתלבש ומתכונן ליציאה. בוקר חדש הגיע.

***

לילה ארוך וקשה עבר עלינו בגלות. מלא חלומות זוועה וסייטים נוראים. עם ישראל ישן שינה עמוקה. והנה הגיע הזמן להתעורר. לקום ולחזור הביתה, לארץ ישראל. החלה שיבת ציון. הקב"ה מקבץ את עם ישראל מארבע כנפות הארץ ומשיבם הביתה. הארץ פורחת ונותנת פרותיה. הגלות, שבעבר הייתה מוחשית כל כך, קשה כל כך, כבר נראית כמו חלום רחוק. דוד המלך כבר אמר: **"בְּשׁוּב ה' אֶת שִׁיבַת צִיּוֹן הָיִינוּ כְּחֻלְמִים".** מסביר בעל המצודות: **"כאשר ישיב ה' מן גלות בבל את בני ציון, יאמרו אז: הנה כל הצרות שעברו הרי הם כאילו חלמנו חלום. לרוב הטובה שיהיה להם אז – ידמה להם שלא היו הצרות באמת כי אם בחלום".** נדמה שהדברים נכתבו ממש בשבילנו. היום אנחנו נמצאים במצב של טובה, ברוך ה'. יש שפע כלכלי, בתוככי מדינת ישראל איננו נתקלים באנטישמיות ובגילויי שנאה, צה"ל ושאר כוחות הביטחון עומדים הכן על הגבולות; הארץ פורחת. עבור רובנו, הדרו הצעיר, הגלות היא איזה חלום מעורפל שהיה פעם ואיננו. מין סיפור שאנו קוראים עליו בספרי ההיסטוריה ושומעים עליו קצת סיפורים מהסבים. מה משמעותה של התקופה ההיא? לשם מה נדרשה הגלות? על כל זאת ועוד ננסה ללמוד בשבוע הקרוב. דבר אחד ודאי: **בוקר חדש הגיע!**

אוי לו לאב שהגלה את בניו, ואוי להם לבנים
 שגלו מעל שולחן אביהם. (ברכות נו.)

ביאורים | הדר בחוץ לארץ

"תנו רבנן: לעולם ידור אדם בארץ ישראל אפילו בעיר שרובה עובדי כוכבים, ואל ידור בחוץ לארץ אפילו בעיר שרובה ישראל. שכל הדר בארץ ישראל דומה כמי שיש לו אלוה וכל הדר בחוצה לארץ דומה כמי שאין לו אלוה". מיד אחרי שנאמרה הלכה זו בגמרא, נזעקו חכמים לשאול: "וכי שאינו דר בארץ אין לו אלוה?". האם באמת ייתכן שאין אלוקים למי שאינו דר בארץ? ענתה על כך הגמרא: "אלא לומר לך כל הדר בחוצה לארץ כאילו עובד עבודת כוכבים".

עיקרון זה למדו חז"ל מדוד המלך. כאשר נאלץ דוד לברוח משאול ולצאת מן הארץ אמר את המשפט הבא: "פי גְרִשׁוּנִי הַיּוֹם מִהַסְתַּפֵּחַ בְּנַחֲלַת ה' לֵאמֹר לֹךְ עִבְד אֱלֹהִים אֲחֵרִים". האם משהו ציווה על דוד לעבוד עבודה זרה? לא. לכן הבינו מכך חז"ל שכוונתו הייתה ליציאתו המאולצת מן הארץ לחוץ לארץ, ולזה קרא דוד עבודת אלוקים אחרים. **אדם שחי בחוץ לארץ על אדמה טמאה הוא רחוק מחיים של דבקות בה'.** גם אדם גדול וצדיק כמו דוד המלך אמר על עצמו שההימצאות על אדמת חוץ לארץ הטמאה ריחקה אותו מן הקישור הישיר לאלוקי אמת.

כללי מוקצה | הלכות

כמה סוגים של מוקצה ישנם: א) 'מוקצה מחמת גופו'. היינו דברים שאינם ראויים לשום שימוש בשבת, כגון אבנים, עצים, חול, בעלי חיים ומאכלים שעוד לא ראויים לאכילה. ב) 'מוקצה מחמת חסרון כיש'. היינו כלים בעלי ערך שאדם מקפיד שלא לקחתם שלא לצורך שימוש המיוחד מחשש שיתקלקלו. ג) 'בסיס לדבר האסור'. כלומר, כאשר אדם מניח 'מוקצה' על דבר שאינו מוקצה, כיוון שהתכוון שיהיה עליו בשבת, הרי שהקצה גם את הבסיס מדעתו ונעשה 'מוקצה'. ד) 'כלים שמלאכתם לאיסור'. הואיל ונועדו לעשיית מלאכה אסורה, אדם מקצה אותם מדעתו, אולם מנגד, לפעמים משתמשים בהם לצורך היתר - ולכן אסור לטלטל אותם לצורך עצמם אבל מותר לטלטל אותם לצורך גופם ומקומם.

האיסור הוא לטלטל (=להזיז) מוקצה, אבל מותר לנגוע במוקצה בלא להזיז אותו, ולכן מותר לפרוס בשבת מפה על מחשב, טלפון ושאר דברי מוקצה. מתוך 'פניני הלכה' שבת ב' כג, ב)

דברים שבלב | שינה עמוקה

השינה תמיד נראית לנו מסקרנת. מה בדיוק קורה לנו בזמן השינה? באופן טבעי, כאשר האדם עייף ומותש, הגוף זקוק למנוחה. לצורך כך ברא הקב"ה את השינה. כשהאדם ער - השכל שלו פועל. הוא עסוק בלקלוט רשמים מהסביבה ולהגיב כל הזמן. לעומת זאת, כשהאדם ישן, השכל שלו נופש ואינו עובד. הכוחות נמצאים במצב 'שינה'. הוא אינו מתקשר עם הסביבה. מערכת העיכול עובדת כמו שצריך ללא הפרעות, הדם זורם, הדמיון עובד שעות נוספות, חולם חלומות. במצב של שינה עמוקה אדם יכול ממש לחוות את החלום, עד שלפעמים חלום נדמה כמציאות. לעתים חלומות טובים יכולים לפתוח את היום בחיוך על הפנים, ואילו חלומות רעים יכולים לגרום לתחושה רעה, מין מועקה שמלווה את האדם בפתיחת היום. החלום הוא מין שדר אלוקי שבא לעורר את האדם, להביא לחשבון נפש, לעשייה.

***

כמו באדם הפרטי כך באדם הכללי. באומה. כל עם הוא מעין אדם גדול, אשר יוצר ופועל בעולם ומנסה להשפיע ולשנות. רק עם אשר יושב על אדמתו והוא בעל מדינה מסודרת ומצליחה יכול לפעול ולשנות בעולם. ארצות הברית ורוסיה הן דוגמאות למעצמות אשר משפיעות על העולם השפעה ניכרת בכל התחומים - כלכלה, טכנולוגיה, תעשייה ומסחר, וכמובן על התרבות. ככל שאומה מצליחה יותר, כך היא משפיעה על העולם מתרבותה ומאורחות חייה. גם עם ישראל השפיע בעולם. כאשר הייתה לנו מלכות משגשגת וצבא חזק היינו מדינה בעלת השפעה גדולה מאוד בעולם. היינו עסוקים כל הזמן בניהול הממלכה, בבירור הזהות הרוחנית, וביצירת קשרים עם אומות העולם. כל הכוחות שלנו פעלו. במהלך הזמן סטינו מן הדרך. חטאנו. יצרנו קשרים לא בריאים עם אומות העולם. למדנו מהתרבות המקולקלת שלהם. השחיתות וחוסר המוסריות אכלו בנו בכל פה. שנאת חינום, פיגור ופילוג פגעו בנו וגלינו מארצנו. הגלות משולה לשינה. בגלות היינו מפוזרים ברחבי תבל. לא הייתה לנו מדינה. לא פעלנו כעם. רק שמרנו על הגחלת. עם ישראל ישן שינה עמוקה. היו לנו חלומות טובים, כמו תור הזהב בספרד, אך חלמנו גם חלומות רעים לרוב. איננו יוציאה. פרעות. פוגרומים. החלומות הרעים באו לעורר אותנו, לגרום לנו לחשוב מי אנחנו ולאן מועדות פנינו. והנה, העם הזה מתעורר וחוזר לארץ. הפעם, בעזרת ה', כשיתעורר, ילך בדרך הישר.

"וידעו הגוים כי בעונם גלו בית ישראל על אשר מעלו בי ואתם פני מהם ואתם ביד צריהם ויפלו בהרץ כלם". (יחזקאל לט, כג)

"יקי; תעזור לי עם שיעורי הבית בתורה!" - אחותי הקטנה - קמה מוקדם. שש בבוקר היא כבר על הרגליים, משלימה שיעורים מאתמול היא רק שמה לב שאני מזזי רגל, כבר היא מחליטה שהתעוררתי. אני מנסה לפקוח עיניים. "רק רגע, ליאת, רק קמתי. אפילו לא אמרתי 'מודה אני'. מה נחתת עליי פתאום?" עדיין מטושטש. עדיין לא מפקוס. מוריד רגל אחת מהמיטה לתוך נעל הבית החמימה. ועוד רגל. מודה מתוך שינה לכיוון הכיור. נוטל ידיים. שוטף פנים. רק לאחר התארגנות וברכות השחר, היה לי ראש לעזור לה. כשסיימנו את כל שיעורי הבית שלה היא 'שיחררה' אותי לשייבה.

בתחילת השיעור, פתח הרב ארז ואמר: "יש מושג שאני רוצה לדבר אתכם עליו היום. 'הקץ המגולה'. הגמרא אומרת שאחד הסימנים לכך שאנחנו בתקופה של גאולה הוא שהארץ נותנת את פרותיה בעין יפה. 'אין לך קץ מגולה מזה', אומרים חז"ל. אנחנו רגילים לחשוב שהמילה 'קץ' היא מלשון סוף, אחרית דבר. זה נכון, אך ישנה משמעות נוספת. המילה 'קץ' היא מלשון יקיצה, התעוררות. ישנו בגלות והנה הקב"ה העיר אותנו. 'אני שִׁכַּבְתִּי וְאִישְׁנָה, יִקְצוּצוּתִי כִּי ה' יִסְמְכֵנִי'. איך אנחנו יודעים שתרדמת הגלות הסתיימה? הגמרא נתנה לנו סימן. כשהארץ תתן פריה בעין יפה - זהו סימן שהתעוררנו. כשאנו מתעוררים אנו פותחים תחילה את העיניים. הגוף מגיב עוד לפני שאנחנו חושבים מחשבות עמוקות. כך גם בזמן הגאולה. קודם כל הצד החומרי-הגשמי מתחיל להתעורר. העלייה לארץ מתגברת. הארץ נותנת פרות בעין יפה. זהו קץ מגולה. יקיצה והתעוררות שגליים לכל".

'בדיקו כמו שאחותי ראתה שאני מתעורר כאשר הזזתי רגל', חייכתי לעצמי. "וכמו שכשאנחנו רק מתעוררים הראש שלנו עדיין לא צלול", המשיך הרב ארז, "ואנחנו לא יכולים לקפוץ ישר לסוגיה עמוקה או להתחיל לרוץ אלפיים, כך גם ביקיצת עם ישראל. כשאנחנו חוזרים לארצנו זוהי רק ההתעוררות. אנחנו פוקחים עיניים, שרויים עדיין בערפל הכוחות שלנו עדיין לא בשיאם. השכל והמחשבה עדיין בעלטה. עם ישראל עוד לא שב לעצמו. למסורתו, לא-לוהיו. אבל לאט לאט, אנחנו קמים ומתעוררים, עד לקימה המלאה שבה נשוב לעצמנו במלוא הכוחות והעוצמה".

לא רק "המצוות התלויות בארץ" קשורות לארץ ישראל. הרמב"ן בפרשור לתורה מביא לנו שכל המצוות כולן מתאימות דווקא לארץ ישראל - ארץ החיים של עם ישראל, ואנו מחויבים לקיימן בחוץ לארץ רק כדי שהן לא תישכחנה במהלך הגלות. אלו הם דברי הרמב"ן: "ומן הענין הזה אמרו בספרי 'ואבדתם מהרה' - אף על פי שאני מגלה אתכם מן הארץ לחוצה לארץ היו מצויינין במצוות שכשתחזרו לא יהיו עליכם חדשים. משל לאדון שכעס על אשתו ושלחה לבית אביה. אמר לה: הוי מתקשטת תכשיטים שכשתחזרי לא יהיו עליך חדשים... כי עיקר כל המצוות ליושבים בארץ ה'. ולפיכך אמרו 'שקולה ישיבת ארץ ישראל כנגד כל המצוות שבתורה'".

מצוות התורה אינן רק אוסף של מעשים שנוצטוונו לעשות מכל מיני סיבות. תר"ג המצוות הן סגנון החיים של עם ישראל והן המעשים הכי בריאים והכי מתאימים לנשמה שלנו. לכן, טבעי הוא הדבר שכל המצוות מתאימות דווקא לארץ ישראל - ארץ החיים הישראלים. בחוץ לארץ אנו מקיימים מצוות בגלל שכך ציווה אותנו ה', אך אין זה מקומן הטבעי. כמו שהאדון ציווה את אשתו להתקשט גם בבית אביה, למרות שמקומם הטבעי של התכשיטים הוא בבית, לפני בעלה.

מוקצה מחמת גופו- א | הלכות

כל דבר שאינו ראוי לשום שימוש בשבת, הרי הוא מוקצה מחמת גופו, היינו שחמת גופו עצמו, שאין בו שום שימוש בשבת, הוא מוקצה. כגון אבנים, בעלי חיים, מטבעות כסף, עפר, עצים, פסולת, וכן גופת מת.

גם לצורך דבר המותר אסור לטלטל מוקצה זה. למשל, אסור לקחת אבן כדי להחזיק בה את הדלת או כדי לפצח בה אגוזים.

הרוצה להפקיע את האבן מאיסור מוקצה, צריך לפני השבת ליחד אותה במחשבתו לשימוש זה של החזקת הדלת או פיצוח אגוזים דרך קבע, או להשתמש בה פעם אחת ביום חול לצורך זה.

דברי מאכל שראויים לאכילה בשעת הדחק, אינם מוקצה. אבל אם אינם ראויים לאכילה ללא בישול או אפיה, כגון קמח, תפוחי אדמה, בשר חי, הרי הם מוקצים. ואף שהם ראויים לבעלי חיים, הם מוקצה, מפני שאין רגילים לתת לחיות מאכלים שמייעדים לבני אדם.

בשעת הדחק, כאשר המקפיה הפסיק לעבוד והבשר או הדג שבתוכו עלולים להתקלקל, סומכים על הסוברים שכיוון שהם ראויים למאכל כלב אינם מוקצה, ומותר להעבירם למקפיה אחר. (מתוך 'פניני הלכה' שבת ב' כג, ג)

אין ישראל נגאלין עד שיעשו אגודה אחת. (ילקוט שמעוני, פרשת נצבים)

ביאורים | ארץ ה'

בארץ ישראל ירידת הגשמים שונה מארצות אחרות. בארץ ישראל לא מספיקה עבודה טבעית כדי להצמיח יבול ויש צורך בנשיאת עיניים למרום ובתפילה לה'. **מטבע בריאתה ארץ ישראל מחנכת את יושביה לאמונה באלוהי העולם.** בכל העולם הארצות מתנהלות בצורה טבעית ורגילה, אולם רק בארץ ישראל המציאות מתנהלת על פי קנה המידה המוסרי והרוחני של יושביה. גם עניין זה הוא תוצאה ישירה של קדושתה של ארץ ישראל והיותה ארץ ה' – **"אֶרֶץ אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ דָּרַשׁ אֶתָּה תָּמִיד עֵינֵי ה' אֱלֹהֶיךָ בָּהּ מְרִשִׁית הַשָּׁנָה וְעַד אַחֲרֵית שָׁנָה"**.

כך דרשו חז"ל במדרש על פסוק זה: **"וכי אותה בלבד הוא דורש והלא כל הארצות הוא דורש?... ומה תלמוד לומר 'ארץ אשר ה' אלוקיך דורש אותה', כביכול אין דורש אלא אותה, ובשביל דרישה שדורשה דורש כל הארצות עמה"**. הקישור של כל הארצות לאלוקים עובר אך ורק דרך ארץ ישראל. כאשר הקדוש ברוך הוא דורש את ארץ ישראל ומשפיע על יושביה את שפע חסדו, מצטרפים אליהם יושבי שאר הארצות אך במידה פחותה ועקיפה יותר.

מוקצה מחמת גופו- ב | הלכות

בעלי חיים הם מוקצה כי אין בהם שימוש בשבת, ובשעת הצורך התירו לאחוז בהם ולגוררם כדי לתת להם אוכל או כדי לשומרם, אבל אסור להרימם. וחיות מחמד שרגילים תמיד להרים לשעשוע, אינם מוקצה. פסולת מאכלים שראויה למאכל כלבים או חתולים, אינה מוקצה, כי אף שלבעל הפסולת אין כלב או חתול, כיוון שיש בעיר כלבים וחתולים, הרי שהפסולת ראויה לשימוש ואינה מוקצה. ולכן עצמות אינן מוקצה כי הן ראויות לכלבים וחתולים. אבל פסולת מאכלים שאינה ראויה למאכל אדם ובעלי חיים, כמו קליפות גרעינים ואגוזים, גרעינים ועצמות דגים – הרי הם מוקצה. וכן שיירי מאכלים שראויים לבעלי חיים שאינם מצויים בסביבה – מוקצה. (מתוך 'פניני הלכה' שבת ב' כג, ג)

דברים שבלב | עבודות שירות

ההתקדמות שלו הייתה מטאורית. כאילו נכתב מלמעלה שהוא צריך להגיע לשלטון. הוא התחיל כאיש אלמוני, וכנס לפוליטיקה, וכבש אותה בסערה בכישרונותיו הרבים. גם ראש הממשלה זיהה את הפוטנציאל בישראל ומינה אותו לשר האוצר. ובאמת, בשנותיו הראשונות המשרד נשגב. הכלכלה בארץ פרחה. הוא ידע לאזן נכון בין צורכי הפרט ובין אלו של המשק. לא הייתה שביתה אחת לאורך כל שנות כהונתו. אבל אתם יודעים איך זה כאשר אדם עולה לגדולה מהר מדי? הוא מסתחרר. סכומי עתק עוברים תחת ידיו. שהייה הממושכת בשלטון נתנה את אותותיה. תחושת ההודאה ליריבונו של עולם על הצלחתו התחלפה בתחושת המגיע ל'. המוסר האישי התדרדר. סכומי כסף הועברו למקורבים. כספים המיועדים לשכבות החלשות מצאו עצמם בכיסו. העם התחיל לזעוק חמס. הוא התחיל להתרועע במסיבות קוקטייל מפוארות עם אילי הון, ודר בסווטות מפוארות על חשבון המשק. משהו בתוכו השתבש. ראש הממשלה קרא לו: **"אתה לא יכול להמשיך לכהן כשר אוצר. אני מאמין בך, אבל אתה צריך לעשות תיקון. אני שולח אותך לעבודות שירות במוסד לנוער בסיכון. אולי משהו שם ישנה אותך"**. ממרום השלטון ישראל נהיה איש צוות פשוט במוסד, ללא כל השפעה מיוחדת. הוא נחשף לסיפורים קשים, למצוקות אמתיות. חוש הצדק התעורר בו שוב. הרצון לעזור לאחר החל לבעור בו. הוא התגעגע לימים שבהם יכול היה להשפיע ולשנות, אך עדיין לא הגיע הזמן. כאשר ראה את העוני והדלות של בני השכונות הוא חש סלידה מהמסיבות מנקרות העיניים שהיה שותף להן. עד שראש הממשלה קרא לו לחזור...

***

עם ישראל הצליח מאוד בתחילת שלטונו. הקמנו ממלכה חזקה ומשגשגת. אך עם הזמן הממלכה הישראלית התדרדרה. אי צדק חברתי. מנהיגים מושחתים שאינם דואגים לחלש ולנזקק. שנאת חינם. השלטון והשררה גרמו לנו לקלקולים מוסריים. גלינו. אלפיים שנה היינו רחוקים משלטון ומעשייה. התעסקנו רק בדבר אחד: בתורה. בממלכת האדם. בערך נשמתו. במוסר ובצדק. חשנו סולידאריות לכל יהודי העולם. התנקינו מוסרית. לכן עכשיו אפשר לחזור ולשלוט.

עכשיו החוש המוסרי שלנו עדין יותר. **הגלות ניקתה ועידנה אותנו.** אנחנו עדיין לא מתוקנים לגמרי. עדיין יש שחיתויות. אך הן קטנות ודלות לעומת מה שהיה בעבר. היום החוש המוסרי שולט ותחושת הצדק מפעמת בקרבנו.

צפיית הישועה היא הכוח המעמיד של היהדות הגלותית,
והיהדות של ארץ ישראל היא הישועה בעצמה. (הרב קוק)

ביאורים | הבחירה בארץ

את הבחירה האלוקית בארץ ישראל כארץ המיוחדת לה' יתברך, מתארים חז"ל במדרש: "אמר רבי לוי: אתה מוצא דברים הרבה ברא הקדוש ברוך הוא וברר לו אחד מהן... ברא ארצות וברר לו אחת מהן – זו ארץ ישראל. שנאמר 'ארץ אשר ה' אלוקיך דורש אותה תמיד', וכך הקדוש ברוך הוא קורא אותה 'ארצי', שנאמר 'את ארצי חלקו'". ארץ ישראל היא נחלת ה' המיוחדת לו בלבד. אמנם הקב"ה ברא את כל העולם ומשגיח על כל מקום ומקום, אך ההשגחה האלוקית על ארץ ישראל היא השגחה ישירה ונגלית. כך כתב זאת הרמב"ן בפירושו לתורה:

"כי השם הנכבד ברא הכל... ונתן על כל עם ועם בארצותם... כוכב ומזל... כי חלק לכלום מזלות ברא בשמים. וגבוהים עליהם מלאכי עליון נתנם להיות שרים עליהם... והנה השם הנכבד הוא אלוהי האלוהים ואדוני האדונים לכל העולם, אבל ארץ ישראל אמצעות הישוב היא, נחלת ה' המיוחדת לשמו, לא נתן עליה מן המלאכים קצין שוטר ומושל, בהנחילו אותה לעמו המייחד שמו זרע אוהביו..."

המשמעות האדירה של העובדה שבארץ ישראל ישנה השגחה אלוקית תמידית היא שְׁרָף המוסר והקדושה הנדרש מיישביה הוא גבוה לאין ערוך מבכל שאר הארצות, ועוד נלמד על כך בהמשך.

מוקצה מחמת חסרון כיס - א | הלכות

דברים יקרי-ערך שאין להם שימוש בשבת, ורגילים תמיד להקפיד שלא להזיזם ממקומם שלא לצורך שימושם המיוחד, כדי שלא ינזקו או יאבדו, הרי הם מוקצים מחמת 'חסרון כיס'. למשל, סכינים מיוחדות של שוחטים ורוענים, הרי הם מוקצים, וגם אם ירצה אדם לחתוך בהם את מאכליו, אסור לו ליטול אותם.

בכלל מוקצה מחמת 'חסרון כיס': כלי נגינה, מחשב כף יד, רדיו, טייפ, גן יקר או עדין, מצלמה ומיקסה.

גם לצורך דבר המותר, כגון להניחם על דפי לימוד כדי שלא יעופו ברוח, אסור לטלטל אותם. וכן בד יקר שנועד לתפירה, אסור להתעטף בו בשבת. אבל כלים יקרים שרגילים להשתמש בהם בשבת, אינם מוקצה, כמו שעון זהב, משקפיים וזכוכית מגדלת לצורך קריאה.

(מתוך 'פניני הלכה' שבת ב' כג, ד)

דברים שבלב | הוא עוד יגדל

"הבנתי שהגלות באה לתקן את החטאים שלנו. אבל תכל'ס, הרב, אני לא מבין מה בזיוק היא תיקנה. מפני חטאינו גלינו מארצנו. בבית ראשון חטאנו בעבודה זרה, גילוי עריות ושפיכות דמים, וגלינו. בבית שני חטאנו בשנאת חנם, וגלינו. אני לא רוצה לקטרג, חלילה, אבל נראה לי שהמצב היום לא טוב יותר... המצב הרוחני אינו מזהיר, בלשון המעטה. צניעות, שמירת שבת, שלא לדבר על המחלוקות שבתוכנו..."

"אני מבין את הכאב שלך. אך צריך לקרוא נכון את מפת ההיסטוריה של עם ישראל. גם כשעם ישראל חזר לארץ מגלות בבל היו בעיות קשות. היו חילולי שבת. לרבים מהם היו נשים גויות (נישואי תערוכת), ואפילו לכהנים שבהם. רוב הצדיקים לא עלו לארץ ישראל, אלא הפחותים שבעם ישראל. למרות זאת הנביאים אמרו בפה מלא שזאת הגאולה שעליה דיבר הקב"ה. ובאמת במהלך השנים, מהאנשים הללו שלא היו כל כך צדיקים, קמה הסנהדרין וכל דור התנאים. לוקח הרבה זמן כדי לרפא עם..."

שנאת חנם אמרת? בימינו? מספיק לקרוא קצת את ספר מלכים בשביל להבין מה היא שנאת חנם. מלחמות אחים עקובות מדם שבהן נהרגים אלפי יהודים אשר נלחמים איש ברעהו. מלך ישראל קורא לעזרה למלכי הגוים שיעזרו לו להילחם באחיו מיהודה. שנאה יוקדת שבערה בבית שני. מחשבה שכל מי שאינו חושב כמוני הוא אפיקורוס שמותר להורגו. היום, ברוך ה', אנחנו כבר לא שם. אנחנו נלחמים יחד במלחמות נגד הקמים עלינו לכלותנו. דתיים וכאלה שעדיין לא, ימניים ושמאלנים, עשירים ועניים. יש סולידריות ודאגה חברתית. המדינה משתדלת לעזור לחלש ולמסכן. ישנה מודעות רבה לזכויות החלש, הילד, האישה, הנכה. אני מודע לקשיים ולבעיות, ואכן יש עוד הרבה מאוד לאן להתקדם, אבל החוש המוסרי שלנו הוא מפותח מאוד. **הגלות שינתה בתוכנו משהו.** היא ניתקה אותנו מחיי העשייה הסואנים. היינו עסוקים בקרבת אלוקים ובעבודה על המידות. זה שבר אצלנו את הגאווה המדומה, וחיבר אותנו שוב לריבונו של עולם, לעצמנו ולעמנו. עכשיו חזרנו לארץ. נולדנו מחדש. כמו שתינוק אינו מתחיל לדבר דברי תורה אלא בוכה וישן, כך אנחנו עדיין נמצאים בשלבים הראשונים של לידת האומה. היא עוד תאמר הרבה דברי תורה לכל העולם. עוד תראה..."

באיזה אופן נדברים שהגענו לאומה בצמצום ארץ?

ביאורים | שער השמים

כאשר ברח יעקב לחרון מפני עֵשָׂו אחיו, הוא עבר קודם לכן במקום המקדש. שם הוא זכה להתגלות האלוקית שבה ראה את הסולם המוצב ארצה וראשו מגיע השמימה. בהתגלות זו אף הובטחה לו הארץ - "והנה אנוכי עִמָךְ ושמרתִיךָ בכל אשר תלך והשיבותִיךָ אל האדמה הזאת". כאשר התעורר יעקב משנתו והבין שהיה עד להתגלות אלוקית ישירה, הוא נבהל ואמר: "ויירא ויאמר מה נורא המקום הזה, אין זה כי אם בית אלוקים וזה שער השמים". יעקב אבינו ידע היטב את גדולתו ואת מעלתו הרוחנית, ועם זאת לא ייחס את ההתגלות האלוקית אליו ולזכותיו אלא **מעלת הארץ**. הוא הבין היטב שכל היכולת שלו להידבק בה' ולהתעלות בקדושה ובמידות טובות נובעת מכוחה האלוקי של ארץ ישראל. **כלל, ארץ ישראל היא אדמת הנובאה, ובאופן עקרוני ניתן לקבל נבואה רק בה**. גם הנבואות של יחזקאל הנביא ונביאים נוספים שהיו בחוץ לארץ היו בשביל ארץ ישראל ומכוחה בלבד. באדמה הטמאה של חוץ לארץ אין יכולת להתרומם באופן משמעותי מבחינה רוחנית בלי קישור כלשהו לארץ ישראל. ארץ ישראל היא שער השמים ובה בלבד ייתכנו חיים אידיאליים של קישור אמתי וחי עם אלוקים.

מוקצה מחמת חסרון כיס - ב | הלכות

עוד בכלל מוקצה מחמת חסרון כיס: שטרות כסף, מסמכים מסחריים חשובים, תעודת זהות, כרטיס אשראי, בולים, כרטיסיה לאוטובוס, קלף של סופרים, נייר כתיבה מיוחד שמקפידים שלא להשתמש בו לצרכים אחרים. וכן שעון קיר ותמונה יקרה שמקפידים שלא להזיז בחינם שמא ינזקו - מוקצים מחמת חסרון כיס. וכן ארון גדול שמקפידים שלא להזיז בחינם כדי שלא יתקלקל - מוקצה מחמת חסרון כיס. והאיסור הוא על הזזת כלל הארון, אבל מותר לפתוח את הדלתות והמגרות שנועדו לשימוש יומיומי כוסות, צלחות ובגדים שנועדו לסחורה, מוקצים מחמת חסרון כיס, מפני שהסוחרים רגילים להקפיד שלא להשתמש בהם. וסוחר שאינו מקפיד על כך, אין הכלים שברשותו מוקצה. סוחרים בנימי מאכלים אינם רגילים להקפיד שלא יאכלו מהסחורה שבידם, ולכן המאכלים שבחנויות ובמחסנים אינם מוקצים. (מתוך 'פניני הלכה' שבת ב' כג, ד)

דברים שבלב | נשמה חדשה

בן דודי, גרמי, הגיע ללבך בארץ מאמריקה הגדולה. מיד כשהוא נחת לא התאפקתי ולקחתי אותו לכותל. הוא התרגש מאוד ואפילו טמן פתק קטן בין אבני הכותל. עשינו סיור מודרך במנהרות הכותל, אשר היה מרגש לא פחות. אחר כך אכלנו ארוחת ערב קלה ברובע. לאחר יום מפרך כזה הגענו הביתה, עייפים אך מרוצים, ונרדמנו תוך שניות. בבוקר, אחרי שהתעוררנו, שאלתי את גרמי: "איך קמת הבוקר? אתה מרגיש אותו גרמי?". הוא הסתכל עליי, לא מבין מה אני רוצה ממנו. "אני רוצה להראות לך דבר מעניין", חייכתי. "רבי אברהם אזולאי היה מקובל שחי בחברון לפני כמה מאות שנים. הוא כתב דבר מדהים: 'והנה האדם כשהוא בחו"ל הייתה לו נפש מעולם האופנים, וכשזכה ונכנס לארץ בא לו נפש חדשה מעולם היצירה ומתלבש בתוך הנפש הישנה שהיתה לו, ובלילה הראשונה שישן בארץ יוצאות שתי הנפשות ועולות למעלה, ובחזרה אינה חוזרת אלא החדשה בלבד'".

אני לא מבין לגרמי מה כתוב פה, אבל אני לפחות מבין שאתה אדם חדש... האוויר המיוחד של ארץ ישראל ברא לך נשמה חדשה. תתחדש!"

אחי הגדול שלומד בישיבה גבוהה שמע את הדברים. הוא התקרב אלינו ואמר: "אדם בארץ ישראל יכול לקלוט דברים עליונים יותר. האוויר כאן צלול יותר. 'אזירא דארץ ישראל מחכים'. יש לו יכולת להתחדש בעבודת ה'. גם עם ישראל שחוזר לארצו אחרי אלפיים שנות גלות קיבל נשמה חדשה. בגלות הייתה לנו נשמה אחת, וכשהתעוררנו בארץ ישראל מהשינה העמוקה של אלפי השנים, קיבלנו נשמה חדשה. הנשמה הזאת גורמת לנו להתחדשות בכל התחומים; בלימוד התורה, בתשובה, בעבודת ה', בהתייחסות לחוכמות החול וביחס לאמנות וליצירה. בארץ אנחנו חוזרים ומקיימים את המדינה, ולכן אנו צריכים המון תחומים ומקצועות שלא היו לנו פעם. צריך להביט בדברים במבט של עם החוזר לארצו, ולא של עם הנמצא בגלות, מנותק מחיי החומר ועוסק רק בענייני הרוח. זו, לדעתי, אחת המשמעותיות של 'הנשמה החדשה' הזאת. מבט חדש על כל עבודת ה' שלנו בארץ ישראל".

אן שני ביאורים בקפאת גלפיה לא היו ביאורים והגיוסופו ביאורים.
הה השמעות שלהן ארציק?

לב
הדברים

הגלות שהייתה מוחשית מאוד בעבר, נדמיית לנו כמו חלום רחוק. חלום הבלהות של ייסורי הגלות צריך לגרום לנו לחשבון נפש כשאנחנו מתעוררים ושבים לארץ.

.....

כשעם ישראל מתעורר לוקח לו זמן לשוב למלוא כוחותיו ומוסריותו, כמו שכשדאם פריז מתעורר הוא חווה כמה רגעי בלבול וטשטוש ראשוניים.

.....

הגלות ריכזה אותנו. היא לקחה את כוח השלטון החומרי מידינו והשאירה רק את עולם הרוח ותיקון המידות. עכשיו כשאנחנו חוזרים להנהיג את עצמנו, השלטון יכול להיות מתוך טהרת המידות וניקיון כפיים.

.....

אף על פי שעדיין לא הגענו לרמה גבוהה זו של טהרה, אנחנו נמצאים במצב טוב לאין ערוך ממה שהיינו לפני הגלות.

.....

עם ישראל, כשחזר לארץ, קיבל נשמה חדשה אשר נותנת לו מבט חדש על עבודת ה'.

.....

במקומות רבים הדגישו חז"ל בצורה מפורשת את קדושתה של הארץ על פני שאר הארצות. כך נאמר במדרש: "אמר הקדוש ברוך הוא חביבה עלי ארץ ישראל יותר מן הכל. למה? שאני תרתי (חיפשתי) אותה. וכן הוא אומר: ביום ההוא נשאתי ידי להם, להוציאם מארץ מצרים אל ארץ אשר תרתי להם, זבת חלב ודבש, צבי היא לכל הארצות". חז"ל מתארים כיצד הקב"ה כביכול 'חיפש' עבור עם ישראל את הארץ המופלאה הזאת ונתן להם אותה מפני חביבותה עליו.

כך גם נפסק להלכה במשנה במסכת כלים: "ארץ ישראל מקודשת מכל הארצות. ומה היא קדושה? שמביאים ממנה העומר והביכורים וּשְׂתֵי הַלֶּחֶם, מה שאין כן מכל הארצות". אולם, יש לשים לב להערה חשובה. הקורא את המשנה הזאת בצורה פשוטה ושטחית יכול להתבלבל ולחשוב שארץ ישראל קדושה רק בגלל מצוותיה ואין בה קדושה עצמית. אך ודאי שההיפך הוא הנכון. ארץ ישראל היא קדושה בקדושה עצמית, טבעית ומהותית, ומתוך קדושה זו מתחייבות מצוות רבות שנועדו להתאים את החיים של האומה לקדושתה של הארץ. המצוות המיוחדות לארץ ישראל נקראות "מצוות התלויות בארץ" כיוון שהן תלויות בקדושתה של הארץ ואין קדושת הארץ תלויה בהן.

בסיס לדבר האסור - א | הלכות

חפץ של היתר שהונח עליו דבר שהוא מוקצה על מנת שיהיה מונח עליו בשבת, נעשה גם החפץ המותר מוקצה, מפני שהוא 'בסיס לדבר האסור'. למשל, המניח כסף על שולחן, למרות שהשולחן מצד עצמו אינו מוקצה, כיוון שהניח עליו כסף שהוא מוקצה, נעשה השולחן מוקצה מפני שהוא 'בסיס לדבר האסור'. כלומר, בהחלטה להניח את הכסף על השולחן, גלומה הסכמה שלא להשתמש בשולחן בשבת, ונעשה השולחן מוקצה. וגם אם הכסף ייפול ממנו באמצע השבת, כיוון שהשולחן היה מוקצה בבין השמשות - נותר השולחן מוקצה לכל השבת. אבל אם לא התכוון שהכסף יהיה שם אלא שכח אותו על השולחן, כיוון שלא החליט לעשותו בסיס לדבר האסור, השולחן לא נעשה מוקצה. אלא שלכתחילה אין לטלטל אותו עם המוקצה שעליו, ולכן יטה את השולחן כדי שהכסף ייפול הצידה. ואם ייגרם הפסד מהפלת המוקצה הצידה, כגון שהמוקצה הוא מחשב כיס, מותר לטלטל את השולחן עם המוקצה שעליו עד למקום שבו יוכל להטותו הצידה בלא לגרום נזק. (מתוך 'פניני הלכה' שבת ב' כג, ה)

אל ואסל

המעבר מפרט לכלל כביטוי לגאולה

יחד/ שמרית אור

עוד נדע ימים טובים מאלה,
עוד נדע ימים טובים פי אלף,
שורשינו יעמיקו סלע
כמו ארזים בהר.

עוד נדע ימים טובים מאלה,
עוד נמתיק מימיו של ים המלח,
כשדה ירוק אחר השלף,
כאשד בלב מדבר.

יחד - כל הדרך,
יחד - לא אחרת,
יד בידי נושיט לטוב
שעוד יבוא, בוא יבוא.
יחד - כל הדרך,
יחד - לא אחרת,
יחד איש אל איש יפתח
את לבבו.

בבוקר אביבי אחד, אחרי לילה שקט על הים, נגלה לעיניהם קו החוף של פלשתינה. השניים עמדו ללא נוע על גשר הפיקוד, ובמשך כעשר דקות צפו במשקפותיהם לעבר האופק.

"אני מוכן להישבע שזה מפרץ עכו", אמר פרידריך.

"אפשר גם להישבע שזה לא המפרץ", השיב קינגסקורט. "אני עוד זוכר איך הוא נראה. לפני עשרים שנה הוא היה שומם לגמרי. שם מימין, זה הר הכרמל. שמאלה ממנו, ממול, נמצאת עכו".

"כמה שהכול השתנה", קרא פרידריך. "קרה פה נס".

כשהתקרבו לחוף יכלו לראות את הפרטים ביתר בהירות. במפרץ שבין עכו לבין מורדות הכרמל עגנו אוניות גדולות, מהסוג שבנו עוד בסוף המאה התשע עשרה. מאחורי צי האוניות נראו קווי המתאר של המפרץ היפה. בקצהו הצפוני נראתה עכו, על בניינה ויופיים המזרחי: חומות המבצר האפורות, הכיפות העגולות, השמנמנות, והצריחים הדקים שהזדקרו בחן מול שמי הבוקר. במבנים האלה לא חל שינוי גדול, אבל מדרום, בחלקה התחתון של העיר למודת התלאות, בקשת החוף, נבנה אזור מגורים מפואר. אלפי יולות לבנות מבהיקות הציצו מתוך גנים ירוקים ופורחים. השטח שהשתרע בין עכו לכרמל נראה כמו גן צבעוני, וההר עצמו היה מעוטר בבניינים, שנצצו באור השמש.

כיוון שבאו מדרום, הסתירה להם צלע ההר את מראו של נמל חיפה, אבל עכשיו הוא כבד השתרע לפנייהם, ומניין השדים והרוחות בדיבורו של קינגסקורט הלך וגדל.

העיר ששכנה לחוף הים הכחול התגלתה כיפהפיה. סוללות אבן עצומות על פני המים יצרו בעיני המבקרים בנמל רחב הידיים רושם נכון: זה היה הנמל הנוח והבטוח ביותר ביים התיכון. אוניות בכל הגדלים, מכל הסוגים, תחת דגלן של כל האומות, עגנו בו בשלום.

קינגסקורט ופרידריך היו המומים. במפת הימים שנשארה אצלם מלפני עשרים שנה, עיר הנמל הזאת לא הייתה מסומנת כלל, והנה, כבמטה קסם, היא קמה והייתה לעובדה. מסתבר שהעולם לא עמד מלכת בהיעדרם.

היאכטה הטילה עוגן והם התקדמו לעבר המזח בסירה שנעה בנחת בין האוניות הרבות. הם הביעו את התלהבותם במשפטים קצרים ומקוטעים.

(אלטנוילנד/ בנימין זאב הרצל)